

morda liberalci ne bodo napenjali sile, da bi ti dve predlogi bili vsprejeti. Če je pa jim kaj ležeče na njih, bodo pa že tudi ž njimi zmagali.

Ogerski katoliki bodo imeli hudo borbo, ako bodo hoteli kedaj podreti, kar si je liberalizem do sedaj zgradil. Tako dolgo nimajo pa pričakovati nobenega uspeha, da se sami otresejo madjarizma, in združijo vse krščanske življe vseh ogerskih narodnostij proti liberalnemu vladnemu sistemu. Dokler se bode pa od cerkvene strani pospeševal madjarizem, bode pa cerkev vedno bolj zavisna postajala od madjarske države.

Politični pregled.

Misijon v Trstu. — Danes je nam omeniti, da je preprečenje misijona v Trstu nekoliko v zvezi z izgredi zaradi napisov v Istri, kar še bolj dokazuje, da tukaj ne gre toliko za versko, kakor za narodno stvar. Lani je bil že slovenski misijon pri sv. Jakobu in nikdo ga ni oviral, ravno tako bi letos bilo pri sv. Antonu, kjer se tako vsako nedeljo slovenski propoveduje, da niso baš tačas Italijani tako slavno zmagali vladne oblasti v Istri v zadevi javnih napisov. Seveda so še večji pogum imeli Italijani, ko so se spominjali, da se je jim pred tremi leti že tudi udalo cerkveno oblastvo. Kakor hitro se je izvedelo, da bode misijon, so se po mestu začele širiti novice, da bodo veliki škandali. Ko je oblastvo se izjavilo, da ne more jamčiti za red, je škofijstvo misijon za sedaj odložilo. Poslanca Klun in Gregorčič sta ostro interpelovala o tej zadevi vlado. Če bodeta ti interpelaciji imeli kaj več uspeha, nego so interpelacije zaradi napisov v Istri bodemo še le videli. Levičarji bodo gotovo zopet podpirali Italijane. Bodi izid kakeršen koli, toliko smo preverjeni, da koalicija zaradi tega ne pride v resno nevarnost, kajti če Lahi in levičarji ne bodo hoteli prijenjati, bodo pa prijenjali desničarji, zato bode že skrbel grof Hohenwart. Poslanei zunaj koalicije pa tako pri sedanjih razmerah nič storiti ne morejo.

Dvojezični napisi v Istri. — Rimski „Il Populo Romano“ je priobčil mirno in pravično pisan članek, v katerem piše, da je vladna naredba, po kateri so se uveli na Primorskem dvojezični napisi, bila popolnoma utemeljena v XIX. članu zakonov o občni pravici državljanov. Na Primorskem je 348 579 Slovanov in le 284 480 Italijanov. — „Osservatore Romano“ pa odločno naglaša, da se v Istri ima slovanščina ravno tako spoštovati, kakor italijanščina in svetuje Italijanom, da naj se v prvi vrsti brigajo za domače stvari, kjer tudi ni vse v redu, ne pa za Istro.

— **Nestrpnost.** — Po svoji nestrpljivosti proti Slovanom znani so posebno Liberčani. Hudo jih bode češka šola, katero so morali osnovati vzlic vsem pritožbam. Kar so pa po mnogih agitacijah in sitnostih dosegli, da se je število učencev nekoliko pomanjšalo, takoj so vložili prošnjo, da se jeden razred odpravi. S tem so nameravali šolo uničiti. Namestništvo in ministerstvo je pa to prošnjo odklonilo. Liberalni mestni zbor je pa sklenil pritožiti se na upravno sodišče. Upanja mestni zastopniki nimajo, da bi zmagali, toda olajšali si bodo vest, da so vse storili, da bi oprali češki madež, s tega ultranemškega mesta. Liberčanje so pa tudi sklenili protest proti nameravani reformi o domovinstvu. Liberčanov pa ne straši toliko skrb pred večjimi mestnimi stroški vsled novega domovinskega zakona, temveč boje se, da potem več Čehov dobi domovinstvo, ki bodo kot domovinci še odločneje zahtevali, da jim nemški magistrat češki dopisuje, kar bi zopet bilo v škodo nemškemu značaju tega mesta. Kaj bi Liberčanje še rekli, ko bi jim vlada vrivala dvojezične ulične napise, kakor jih Ljubljčanom in Pražanom.

Volilna reforma. — Odsek za volilno reformo še ni dosegel nobenega sporazumljenja. Poljaki se vjemajo večidel z levičarji, da se osnuje nova kurija za industrijske delavce in tiste davkoplačevalce, ki še sedaj ne volijo. Ta predlog bode naposled najbrž tudi zmagal, kajti ko bodo drugi predlogi pali, bodo glasovale zanj mnoge stranke, ki se mu sedaj upirajo, posebno o konservativcih ne pričakujemo, da bi vsi proti njemu glasovali kakor jeden mož. Tudi dunajskim protisemitom je levičarski predlog ljubši, nego bi pa delavci volili v mestni kuriji, kajti na Dunaji bi jim nekaj mandatov odvzeli socialni demokratje. Konservativci hočejo posebne delavske oddelke pri obrtnih zbornicah z volilno pravico. Ob enem naj se pa osnujejo kmetske zbornice, ki bodo volile jednako število poslancev, kakor omenjeni delavski oddelki, da se vpliv delavskih poslancev v zbornici paralizuje. To mnenje zagovarjali so Dipauli, Morsey in kanonik Klun, ki je najbolj konfuzno govoril. Vlado je prijemal, da ni prišla s svojo predlogo, ko so skoro vse stranke splošno odobrile njena načela, na podlagi katerih bi bila lahko sestavila novo predlogo, kateri bi se malo katera stranka bila upala ugovarjati. Sodili bi bili potem, da se bode izrekel za novo volilno kurijo, kot jo je predlagala vlada, a zašel je ravno v nasprotno zahtevo in bil za gori omenjeni predlog. Pri tem je pa menda, da bi popularnejši postal, še trdil, da bi bil on za občno volilno pravico, ko bi jo bilo moč doseči. Kdo mu bode kaj tacega verjel, ko je on jeden nasprotnikov Taaffejeve volilne predloge, ki je bila vendar občni volilni pravici mnogo bližje, kakor vsi predlogi, ki sedaj izhajajo izmej koalicije.

Odsek za volilno reformo. — V tem odseku je dr. Gregorec se izrekel za to, da se dovoli volilna pravica vsem davkoplačevalcem, ki jo sedaj še nimajo, vsem delavcem, zavarovanih pri bolniških blagajnah in pa tistim, ki so si pridobili neko določeno stopinjo omike. Ti novi volilci naj bi pa volili v dosedanjih volilnih skupinah. Odločno je on proti osnovi nove volilne skupine. Odsek je pa volil pododsek. V ta odsek so voljeni samo koaliranci in sicer konservativci: Schwarzenberg, Dipauli in Hohenwart, Poljaki Stadnicki, Pininski in Rutovski, levičarji: Kuenburg, Baernreither in Menger, potem pa grof Coronini, kateri bode predsednik. Pri tem je omeniti, da so nekateri konservativci želeli, da bi se v ta pododsek volil kdo izmed poslancev zunaj koalicije, a je odsekova večina predlog odklonila. Pač slab začetek za konservativce.

Nova tajna svetnika. — Sekcijska načelnika Kral v pravosodnem in Rittner v učnem ministerstvu imenovana sta tajnima svetnikoma. Sekcijskemu načelniku Vincencu Bailletu de Latour je pa cesar podelil red železne krone II. reda.

Domovinska pravica. — Mesta se oglašajo drugo za drugim proti vladni predlogi o občni volilni pravici. Na Dunaji se misli sklicati shod zastopnikov vseh avstrijskih mest, da ugovarjajo proti takemu zakonu. Občno mesta zahtevajo, da bi vsaj petnajst let moral bivati v kakem kraju, kdor bi hotel dobiti domovinsko pravico. Če se v to privoli, bi delavci ne imeli prav nobene koristi od reforme domovinske pravice. Pri današnjih negotovih gospodarskih razmerah le redkokdaj kdo ostane petnajst let neprestano v kakem kraju. Poleg tega je pa še pomisliti, da bode to hudo orodje ob kakem štrajku proti delavcem. Hitro bodo štrajkavce odpravljali z odgonom, da se tako pretrga njih neprestano bivanje.

Košut je te dni imel v redutni dvorani v Budimpešti govor pri banketu, katerega je priredila nezavisna stranka njemu na čast. Naglašal je, da ga veseli, da more govoriti kot ogerski državljani. Gojil bode vse ideje njegovega očeta. Po postavnem potu se bode boril za samostojnost Ogerske. Pred vsem se bode potegoval za gospodarsko samostojnost. Zato je potreben samostojen carinski okoliš in pa posebna ogerska banka. Vidi se torej, da bode Košut po moči ruval proti avstro-ogerski pogodbi. Delal bode za ločitev Ogerske od Av-

strije, kakor je oče njegov. Na tisto naglašanje postavnosti pri njem ni veliko dati.

Nemčija. — Te dni se je zopet otvoril nemški državni zbor. Ko je predsednik Levetzov po otvorjenem govoru zaklical trikratni „hoch“ cesarju, so se vzdignili vsi poslanci in pritrdili klicem, le socialistiški poslanci so ostentativno ostali mirni na svojih sedežih. Ta nečuvven dogodek je obudil veliko ogorčenje ne le v zbornici, marveč tudi po vsej Nemčiji in splošno začudenje tudi v tujini. Predsednik zbornice je z ostrimi besedami grajal to postopanje socialistov in obžaloval, da mu ni nobeno sredstvo dano, da bi to postopanje kaznoval. Socialistiški poslanec Singer je hotel še opravičevati svojo stranko in je ostro napadal cesarja. — Ta čin socialistov označuje dobro smer in nevarne ideje socialistov, pojasnjuje pa tudi prav drastično nezdrave razmere v Nemčiji. — Državno pravdnistvo je prosilo državni zbor za dovoljenje da proti tem socialističkim poslancem zaradi razžaljenja cesarja sme sodnijsko postopati. Državni zbor bo morda dal to dovoljenje.

Vatikan. — Papež je izdal napovedano konstitucijo o vzhodnih cerkvah. V njej se najprej spominja, kako je katoliška cerkev vedno ljubila in spoštovala vzhodne obrede, odkar je sveti Peter postavil svoj sedež v svetovnem mestu Rimu. Potem se omenjajo kolegiji, katere so papeži osnovali za vzhod in jih še osnovati misli papež Leon XIII. Nauki orijentalških obredov naj se ohranijo v svoji svežesti, ker kažejo v svoji mnogovrstnosti vendar le jedinstvo dogem katoliške cerkve. Vsak misijonar, ki kacega orijentalca spreobrne v latinski obred, zapade ipso facto suspenziji in zgubi svojo službo. Kolegiji, ki vsprejemajo vzhodne gojence, morajo skrbeti za duhovnike vzhodnih obredov. Brez dovoljenja papeževega se ne sme v orijentu osnovati več noben latinski kolegij. Tisti, ki so prestopili od vzhodnega obreda k latinskemu, morejo se v vzhodni povrniti. Mešani zakoni se lahko sklepajo od duhovnikov obeh obredov in žena lahko prestopi k moževemu obredu. Jurisdikcija melhitskega patrijarha se razprostira na Melhite vse turške države.

Italija. — Poznavatelj italijanskih političkih razmer poroča, da stališče Crispijevo ni bilo nikdar še tako trdno, kakor ravno zdaj. Ne pa morebiti zato, ker je italijanski ministerski predsednik tako dober načelnik italijanske vlade, temveč zato, ker v celi Italiji ni nobenega družega boljšega državnika. Politiki Rudini, Zanardelli, Giolitti, Cavalotti, pred nedolгим časom vplivni državniki so todobno politično mrtvi. Deloma jih je pokopala nesrečna rimska banka, pri kateri goljufigah so bili zapleteni, deloma so drugače ob ves vpliv prišli. Kričačem Imbrijaniju, Barzilaiu in tovarišem pa pripisuje malokdo resno voljo za koristno delovanje. Tako je Crispi gospodar situacije, kateremu ne more z lepa noben nasprotnik blizu. Le žal, da Crispijevo delovanje tudi ni povsem koristno in dobro, temveč, da se v celi njegovi upravi skriva toli gnjilobe. Kar je pa seveda lahko zaradi tega umevno, ker se mu neben ne upa blizu. — Na interpelacijo Barzilaievo in Imbrijanovo glede isterskih dvojezičnih napisov je rekel Crispi, da ne more odgovoriti, ker se nikakor ne more Italija vmešavati v notranje zadeve kake tuje države.

ločil za parno silo, ker bi naprava za vodno silo preveč stala. Treba bi bilo pri Savi, kjer bi se vzela vodna sila, velikega jeza in drazih drugih naprav, poleg tega bi pa še vse naprave morda precej nezanesljivo funkcionirale, ker se množina vode v Savi jako močno menja.

Danes ne mislimo natančneje opisovati te nameravane naprave, kajti zato bomo imeli gotovo še priliko. Sklep mestnega zbora je pa vsekako zgodovinskega pomena. S tem sklepom se začinja za Ljubljano nekako nova doba. Električna luč bode precej cenejša od plinove in je poleg tega mnogo prijetnejša za oči in zdravejša, kajti ne kvari zraka, kakor plinove in druge podobne luči. Vsa naprava bode narejena do 1. avgusta 1896. l., tako da bode mesto že preskrbljeno z novo razsvetljavo, ko poteče obrok pogodbi, katero je mesto sklenilo s tukajšnjo plinarno.

Kakor se je proračunalo, bode novo podjetje donosalo že toliko dobička, da se bode denar, ki se vanj vложи, amortizoval v kacic 40 letih, morda pa še poprej. Računi o rentablosti podjetja, nikakor niso preoptimistično sestavljeni.

Ta naprava pa ne bode le velike važnosti za razsvetljavo mesta, temveč tudi za male obrtnike v nekem drugem oziru. Mi ne spadamo mej tiste, ki mislijo, da bodo baš samo stroji rešili malo obrt, a vendar priznati moramo, da so stroji potrebni tudi za malega obrtnika, ako hoče konkurirati z večjimi podjetniki. Pred vsem mu je potrebno motorjev. Nekateri obrtniki so že selaj vpe-ljali razne motorje, plinove ali parne, toda vsi ti so predragi in ne ugajajo za potrebe malega obrtnika, ki ne potrebuje več konjskih sil moči. Poleg tega pa potrebujejo taki stroji preveč prostora. Pomislimo, kaj naj stori kaka šivilja s plinovim motorjem.

Električni motorji so pa za to jako pripravi. Ta sila se da tako razdeliti, kakor nobena druga. Mogoče jo je oddajati v množinah celo jedne šestnajstine konjske sile. Rabijo jo že celo šivilje in krojači za gnanje šivalnih strojev. Tak motor ne potrebuje dosti prostora, nič več, kakor škatlja za klobuk. Poleg tega pa stane na leto vsa električna sila nič več kakor kacic pet ali šest goldinarjev. Seveda kdor bode več električne sile rabil, bode tudi več plačal.

Nadejati se je torej, da bodo električne sile se poslužili raznovrstni obrtniki, kakor mizarji, strugarji, ključarji, kovači, krojači, čevljarji itd. To bode nekoliko pomagalo malemu obrtniku v boji z veliko obrtnijo, ki je že sedaj, imajoč na razpolago veliki kapital, delala z raznimi motorji. Baš poraba elektrike v obrtne namene se nam zdi skoro važnejša, nego razsvetljava.

Seveda bode pomen električne moči se še povečal, ako se posreči učenjakom in tehnikom naravnost gorkoto preminjati v elektriko, ker je že mnogo upanja, da ne bode treba moči, ki je v premogu, še le prevarjajoč jo v mehanično silo preminjati v elektriko, pri čemur se le preveč moči izgubi.

Obrtnija.

Elektrika v Ljubljani.

Mestni zbor je sklenil v svoji seji dne 12. t. m., da se v Ljubljani napravi električna razsvetljava in napeljava električne energije tudi za druge namene. Vsa naprava bode stala kacic 400.000 gld. Zbor se je od-